

INSAMLING AV LÖV, LAVAR, MOSSOR M.M.FÖR UTFODRING AV TAMDJUREN.

I äldre tid hade vi inga odlade vallar. De naturliga ängarna gav ett knappt foder. Kreatursägarna måste därför ty sig till en foderfångst, som vi i våra dagar sällan behöver ägna oss åt. Det gällde att dryga ut vinterfodret med näringsmedel av olika slag. För kännedomen om de olika arbetena i det gamla bondesamhället vore det ytterst värdefullt att få alla sidor av denna extensiva foderfångst belyst.

Var god och ange i svaret till vilken trakt (socken eller kommun) uppgifterna hänför sig. Sagesmannens namn, födelseår och födelseort bör också antecknas. Svaret postas inneslutet i bifogade frankerade kuvert.

Åbo i december 1954.

HELMER TEGENGREN
professor.

Lövtäkt.

Har man vid lövtäkt beaktat någon äganderätt till skogen, eller tog var och en löv där det var lättast tillgängligt för honom oberoende av om lövtäktsplatsen tillhörde honom eller ej? Inträffade det någon gång att bönderna nekade obesuttna att repa (stryka) eller bryta löv? Begav man sig familjevis på lövtäkt eller i lag med andra bybor? Hur långt borta hemifrån kunde lövtagningen äga rum? Vilken tid på sommaren försiggick den? Hade man olika tider för olika lövtäktsmetoder och trädslag? Undvek man att ta lövet tidigt på försommaren medan det ännu var mycket ungt och på hösten sedan det börjat gulna? Sammanhängde lövtagningen på något sätt med slätter- och skördearbetet? Fanns det något samband mellan lövtäkt och fiskefärder? Mellan lövtäkt och vedhygge? (Förlades t.ex. vedavverkningen i björkskog till sommaren för att man inte skulle gå miste om lövet?) Föredrog man vid lövtagningen buskbestånd och unga träd framom träd som man måste fälla? Förekom topphuggning av träd för att dessa kommande år skulle bli kvistrikare? For man varsammare fram med asp, rönn och sälg än med björk, t.ex. på så sätt att man med handen repade lövet av kvistarna i stället för att bryta eller skära av dessa? Vilka redskap använde man? Lövkrok? (= en påk med en klyka i toppen. Tillverkad exempelvis av en gren på vilken man låtit en del av en sidogren sitta kvar.) Lövskära? Beskriv den! Yxa? Kniv? Var torkades lövet? Skedde det på platsen eller forslades det hem till gården? Är det känt, att lövkärvarna hängts i träd för torkning? Var det brukligt att man stackade dem, eller hässjade man dem och försåg man i så fall hässjan med något slags tak t.ex. av bark eller av granris? Hur uppbevarades lövet sedan det torkat? I stackar under stora träd? Eller uppfördes speciella lövlador, och om så var fallet, hur såg dessa ut? Om lövkärvarna förvarades i hölador, hade de i så fall sin bestämda plats där? Exempelvis i ett hörn av ladan, radade runt väggarna, eller ovanpå höet? För vilka djur insamlades då löv som vinterfoder? Vilka djur fick småkvistar och repat löv? Och repade man lövet hellre på vintern när det var torrt än genast under lövtagningen på sommaren? Gav man löv även åt hästarna och svinen? Ansåg man asplöv vara bra för att hålla hästarnas tänder friska? Är det känt, att man skulle ha gett kreaturen löv uppblött i vatten, eventuellt med en tillsats av annat foder eller

av mjöl? I ungefär vilka proportioner fördelades lövet mellan de olika djuren?

Insamling av bark, ris, lavar, mossor m.m.

I vilken utsträckning utnyttjades barrträd för foderanskaffning? Fällde man gamla granar speciellt i syfte att beskatta dem på den skägg-lav som fanns på deras grenar? Insamlade man under vinterns lopp, och främst på vårvintern, ris av al, björk och rönn, och dessutom en-, gran-, och tallkvistar som kraftfoder åt kreaturen? Skedde denna foderfångst i samband med hemkörning av hö från ängsladorna eller oberoende därav? Användes också tallbark som vinterfoder åt djuren? När togs den, och hur bearbetades den i så fall? Hände det, att nedhuggna träd ej alls blev tillvaratagna sedan barken skalats av? Vilken hållning intog myndighe-terna till "barklöpningen"? Förekom lavtäkt i Er hembygd? I första rummet då insamling av renlav? (Obs! Renlaven kallas ibland renmossa eller grå-mossa. Den är rätt låg och rikt förgrenad, vit eller ljusgrå till färgen, och växer massvis i glesa skogar, på tallhedar, sandåsar och dylika stäl-len, samt uppe i fjällen). Tog man också till vara de stora, tuviga, mörk-gröna björnmossorna (allmänna på sankare skogsmarker)? Bärjades ytterliga-re andra mossarter? När och hur försiggick lav- och mosstagningen? Var tidpunkten härför beroende av andra säsongarbeten? Plockades lavarna och mossorna för hand eller användes annan metod? Vilka redskap användes? Torkanordningar? Förvaringslokaler? Ungefär hur många år dröjde det förrän ett område som använts för lavtäkt ånyo kunde beskattas? Hur stora mängder lav och mossa insamlades årligen? Hur fördelades de ovanomtalade fodersorterna mellan de olika djuren? Av vilket värde ansåg man lavarna och mossorna vara som foder? Vilketdera slaget var förmer? - Är det be-kant, att man skulle ha använt renlaven för brännvinsbränning?